

Obec Úľany nad Žitavou

Komunitný plán sociálnych služieb obce Úľany nad Žitavou

na obdobie 2021 - 2030

Obsah

Príhovor starostu obce Úľany nad Žitavou	2
1 Problematika komunitného plánovania	3
Národné priority rozvoja sociálnych služieb do roku 2030	3
2 Analýza sociologických a demografických údajov	6
Analýza potrieb obyvateľov obce Úľany nad Žitavou.....	9
3 Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb	14
Záver.....	15

Príhovor starostu obce Úľany nad Žitavou

Vážení občania,

príhováram sa Vám s myšlienkou predstaviť Vám Komunitný plán sociálnych služieb na obdobie 2021 – 2030 v zmysle zákona 448/2008 Z. z. v z. n. p., ktorý bude slúžiť ako pomoc občanom v sociálnej oblasti, a to najmä tam, kde nie je v silách rodiny postarať sa o svojich najbližších.

Podľa demografického vývoja obce naša obec starne. V súčasnosti poskytujeme príspevok na stravovanie pre poberateľov dôchodkov na jedno hlavné jedlo počas pracovných dní. Od roku 2021 obec poskytuje príspevok pri uvítaní dieťaťa do života a príspevok na zmiernenie vplyvu používania inkontinenčných pomôcok od III. stupňa inkontinencie.

Komunitný plán bol vypracovaný s pomocou obyvateľov obce, aby sme dokázali odhaliť východiskový stav, zistiť slabšie miesta v doterajšom poskytovaní sociálnych služieb, identifikovať potreby občanov a stanoviť ciele a priority budúceho rozvoja sociálnych služieb v obci.

Snahou obce je, aby sme v ďalšom období zabezpečovali úlohy a ciele stanovené v komunitnom pláne sociálnych služieb na roky 2021 – 2030.

Ing. Rudolf Frýželka

starosta obce

1 Problematika komunitného plánovania

Táto kapitola obsahuje stručné informácie o národných prioritách rozvoja sociálnych služieb do roku 2030.

Národné priority rozvoja sociálnych služieb do roku 2030¹

NP1: Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a podporu s cieľom zabezpečenia dostupnosti rôznorodých sociálnych služieb komunitného charakteru v súlade s potrebami cieľových skupín sociálnych služieb

Ide o národnú prioritu, ktorá nadväzuje na národné priority z predchádzajúceho obdobia, ktoré neboli dostatočne systémovo riešené a účinne napĺňané. Aj keď sa pri niektorých druhoch sociálnych služieb pôvodne vymedzených ako komunitné (viď príloha 1 NPRSS 2015- 2020) dosiahlo zvýšenie ich dostupnosti (zvýšený počet prijímateľov, poskytovateľov i vynaložených prostriedkov), vývoj v jednotlivých sektoroch sociálnych služieb bol nerovnomerný. V prípade, že niektoré druhy sociálnych služieb alebo odborných činností podporujúcich komunitný charakter intervencií, nebol podporený z európskych zdrojov, ani z finančného príspevku MPSVR SR, v priebehu rokov sa ich dostupnosť znižovala. Prioritné je preto naďalej podporovať rozvoj nových, ale aj existujúcich sociálnych služieb a odborných 8 Vychádzajúc zo Všeobecného komentáru č. 5 Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím k nezávislému spôsobu života a začleneniu do spoločnosti a v súlade s definíciou komunitných služieb Európskej siete pre nezávislý život, pojmom komunitné sociálne služby označujeme vzájomne prepojené a koordinované sociálne služby, ktoré sú poskytované v prirodzenom prostredí priamo v komunite, reagujú na potreby členov komunity a nejavia znaky inštitucionálnej starostlivosti, umožňujú ľuďom žiť plnohodnotný sociálny život a zabezpečujú im prístup k celému spektru podpory pre nezávislý život v komunite bez ohľadu na ich zdravotné znevýhodnenie. Sú poskytované terénnou formou v domácom prostredí človeka, ambulantnou formou, alebo pobytovou formou v zariadení sociálnych služieb s charakterom rodinného ubytovania priamo v bytoch alebo rodinných domoch v prirodzenom prostredí komunity. 15 činností komunitného charakteru s prihliadnutím na ich miestnu, druhovú a finančnú dostupnosť aj s využitím moderných technológií. V súlade so zameraním NP1 je potrebné explicitne zákonom zakotviť sociálne služby komunitného charakteru do celkového systému financovania sociálnych služieb. Rovnako je potrebné nastaviť mechanizmy financovania samosprávy pre napĺňanie jej originálnych pôsobností v oblasti sociálnych služieb a podporiť samosprávu k vytváraniu funkčných zoskupení samospráv za týmto účelom.

Súčasťou NP1 je aj systémové uchopenie a realizácia transformácie a deinštitucionalizácie sociálnych služieb. Tieto sú doposiaľ v povedomí verejnosti (laickej i časti odbornej) spravidla chápané len ako „projektový produkt“, vzťahujú sa

¹ <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/narodne-priority-rozvoja-socialnych-sluzieb.html>

prakticky výlučne na veľkokapacitné zariadenia sociálnych služieb podmienené odkázanosťou, ktoré sa zapojili do národných projektov. K transformácii a deinštitucionalizácii sa pristupuje najmä v optike „opúšťania domovov sociálnych služieb a prechodu do domčekov“, bez ich dôslednejšieho vzťahovania k potrebe štrukturálnych zmien v celom systéme sociálnych služieb, dokonca v celom systéme verejných služieb poskytovaných najmä na úrovni komunity (zdravotnícke, prepravné, vzdelávacie, iné sociálne, komunikačné, stavebné a iné verejné služby). Transformácia, deinštitucionalizácia a prístupnosť nie sú dlhodobou dôsledne interpretované ako ľudsko-právna otázka, ktorej riešenie si vyžaduje systémové riešenia na rozličných úrovniach (národná, regionálna, miestna, organizačná, profesijná, na úrovni rodiny, atď.). Naplnenie NP1 nebude preto možné bez realizácie národnej kampane zameranej na presadzovanie rovnosti príležitostí pre osoby ohrozené sociálnym vylúčením (z akýchkoľvek dôvodov a na akomkoľvek základe). Vychádzajúc z takéhoto poňatia sa bude NP1 vzťahovať ku všetkým cieľovým skupinám sociálnych služieb a ich sektorom, vrátane sektora sociálnych služieb krízovej intervencie, najmä pre ľudí bez domova a marginalizované komunity a osobitne rozvoja komplexných (pobytových aj poradenských) sociálnych služieb krízovej intervencie pre obeť domáceho násillia.

NP2: Zavedenie systému integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti

Uvedená priorita nadväzuje na nenaplnenú prioritu z obdobia 2015-2020 a bezprostredne vychádza z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020-2024 (záväzok vlády SR vytvoriť novým zákonom o sociálnych službách upravený systém dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti, vrátane jeho financovania). Priorita odráža pretrvávajúce problémy so zabezpečením, financovaním a dostupnosťou ošetrovateľskej starostlivosti v relevantných druhoch sociálnych služieb, a to nielen sociálnych služieb podmienených odkázanosťou organizovaných pobytovou formou, ale aj ošetrovateľskej starostlivosti v rámci ambulantnej a terénnej formy sociálnych služieb. Pokračujúcou výzvou je poskytovanie integrovanej sociálno-ošetrovateľskej starostlivosti u osobitných cieľových skupín – napr. u starších osôb s pridruženými duševnými poruchami či u osôb s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom 16 podmieneným kombináciou rozličných funkčných porúch. Osobitnou výzvou sa stáva zabezpečovanie zdravotnej starostlivosti u cieľových skupín krízovej intervencie, napr. u osôb bez domova, s ohľadom na ich starnutie a zvyšujúcu sa incidenciu zdravotného postihnutia. V súlade so zameraním NP2 je potrebné explicitne zákonom zakotviť sociálne služby dlhodobej starostlivosti, vrátane zdrojov jej financovania.

NP3: Podpora prepájania sociálnych služieb a neformálnej (najmä rodinnej) starostlivosti ako súčasť systému starostlivosti o osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby

Priorita vychádza z konceptu tzv. zdieľanej starostlivosti, teda takej, kde sa jednotlivé formy a sektory/subjekty starostlivosti vzájomne nevyklučujú (buď formálna – alebo neformálna; buď domáca – alebo pobytová, atď.), ale skôr dopĺňajú. Doterajšia prax ukazuje, že kvalitná starostlivosť o osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby si vyžaduje komplementaritu jednotlivých segmentov starostlivosti (rodiny, širšieho podporného kruhu v komunite, komunitného dobrovoľníctva, formálnych služieb, atď.). Zároveň, že každý z týchto segmentov potrebuje osobitnú verejnú podporu a posudzovanie špecifických „potrieb“ pre poskytovanie takejto podpory. Osobitne to platí v prípade neformálnej starostlivosti poskytovanej neformálne opatrujúcimi osobami (najmä z okruhu blízkych), kde sa podpora doposiaľ realizovala takmer výlučne nástrojmi náhrady za stratu príjmu z dôvodu intenzívnej starostlivosti (peňažný príspevok na opatrovanie) a základného sociálneho a zdravotného poistenia zo strany štátu. Nenapĺňala sa potreba podporovať túto cieľovú skupinu v oblasti podporných a odľahčovacích programov (služieb), zosúladovania starostlivosti a práce, ochrany v oblasti pracovno-právnej, dodatkovej zdravotnej starostlivosti, v oblasti zvyšovania kompetencií v oblasti neformálnej starostlivosti (vzdelávania, tréningov, kurzov), technickej vybavenosti a podobne, pre jej kvalitné zabezpečovanie. Súčasťou naplňania tejto NP je aj posilnenie reálnych podmienok pre uplatňovanie práva osôb odkázaných na pomoc inej fyzickej osoby vybrať si druh a formu podpory/pomoci, prostredie a poskytovateľa starostlivosti/sociálnej služby prostredníctvom zavedenia príspevku na starostlivosť podľa stupňa odkázanosti.

NP4: Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb

Zvyšovanie kvality sociálnych služieb je jedným z dôležitých nástrojov pre zvyšovanie úrovne bezpečnosti a stability poskytovaných sociálnych služieb, ako aj dôležitým nástrojom pre zabezpečenie kvalitných komunitných služieb v rámci transformácie inštitucionálnej starostlivosti smerom ku sociálnym službám komunitného charakteru. Dôležitú úlohu v 17 podpore zvyšovania kvality sociálnych služieb má výkon hodnotenia kvality poskytovaných sociálnych služieb (ďalej len „hodnotenie kvality“). Predmetom a účelom hodnotenia kvality je poskytnúť u hodnotených subjektov (poskytovateľov sociálnych služieb), čo najobjektívnejší nezávislý obraz o skutkovom stave miery plnenia podmienok kvality v čase hodnotenia a tým ich podporovať pri systematickom zabezpečovaní, udržiavaní a zvyšovaní kvality poskytovaných sociálnych služieb. V oblasti sociálnych služieb bude MPSVR SR naďalej pristupovať k zvyšovaniu kvality v sociálnych službách podporou a modernizáciou dodržiavania kvality poskytovanej sociálnej služby, hodnotenia kvality poskytovanej sociálnej služby a stimuláciou previazanosti a účinnosti kontrolných a dohľadacích pôsobností príslušných orgánov vo veciach sociálnych služieb.

2 Analýza sociologických a demografických údajov

Vznik obce

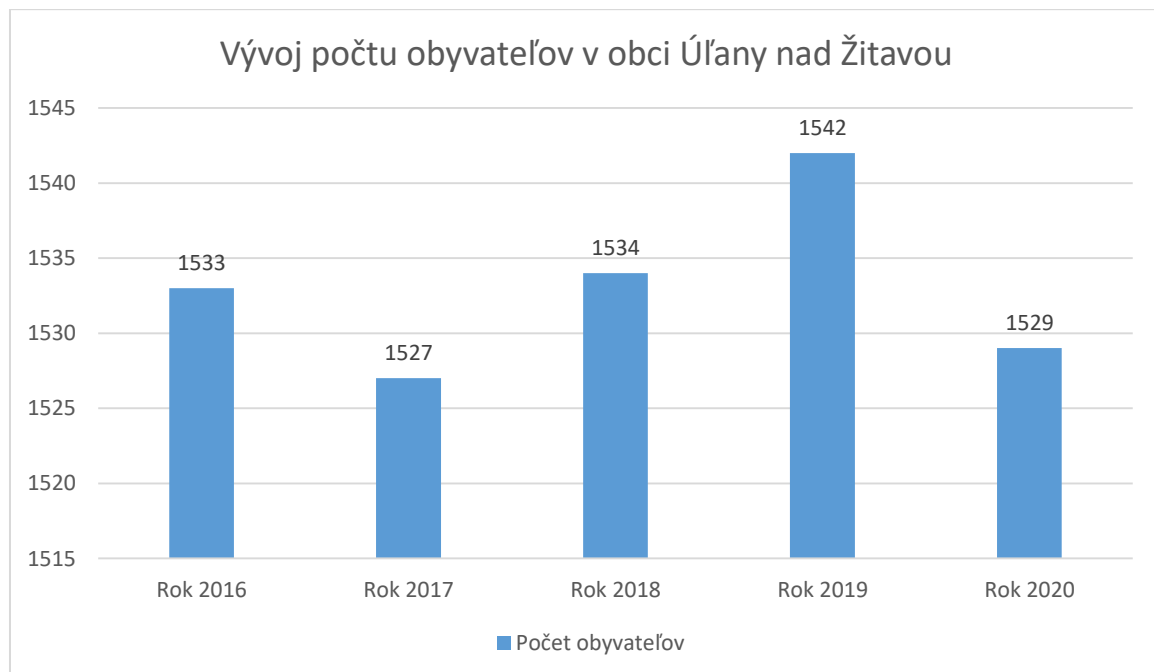
Územie obce Úľany nad Žitavou bola osídlená už v mladšej dobe kamennej dokladujú to archeologické náleziská pohrebísk z tejto doby. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1253 datovanej listine kráľa Belu IV. kedy sa obec spomína v súvislosti s majetkovými pomermi k hradu Jelenec . Historické názvy obce : 1284 – Fedemus, 1808 – Fedýmes, 1920 – Žitva Fedýmeš, 1927 – Fedýmeš nad Žitavou , 1948 – Úľany nad Žitavou .

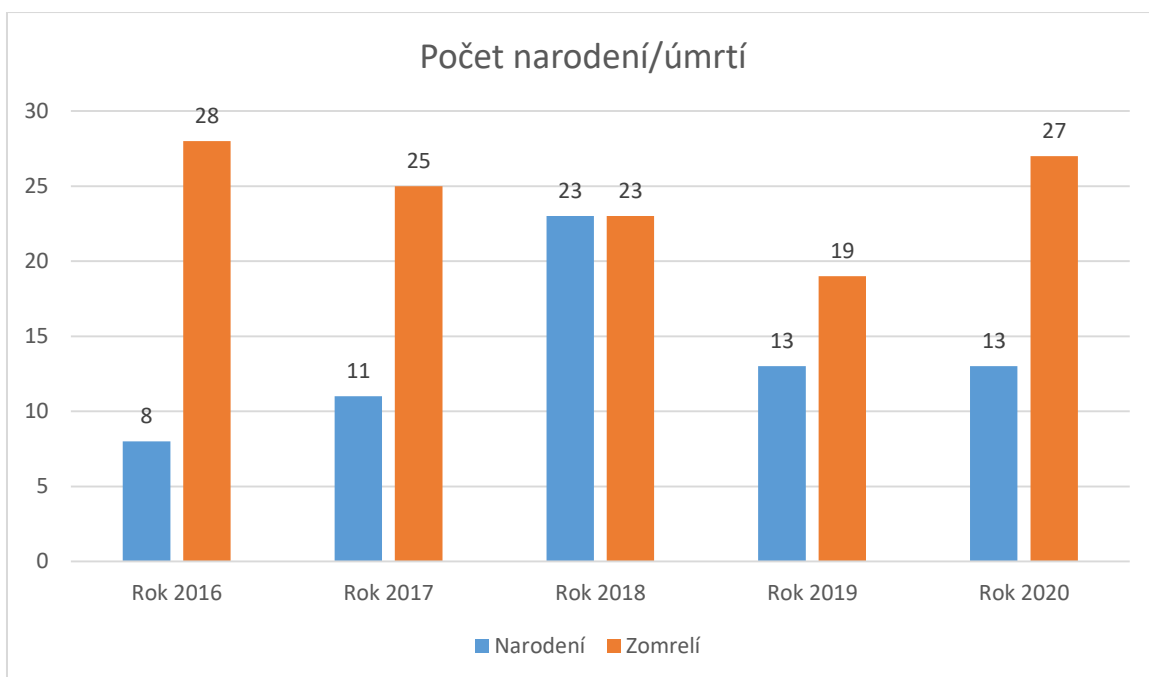
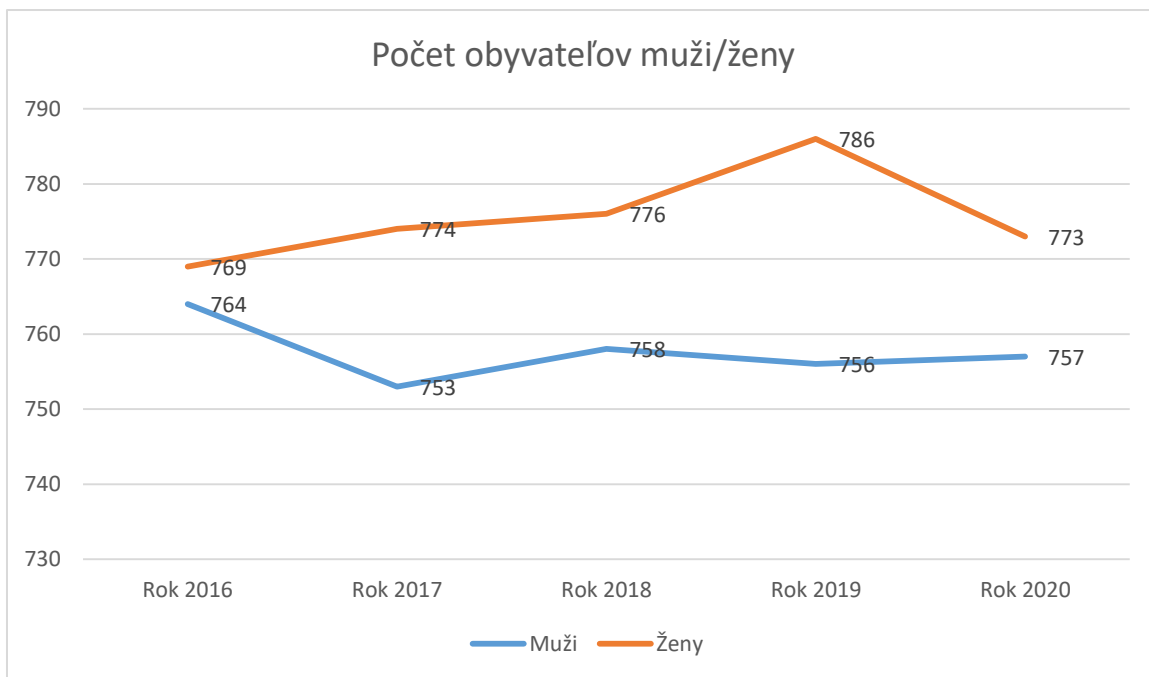
Poloha obce

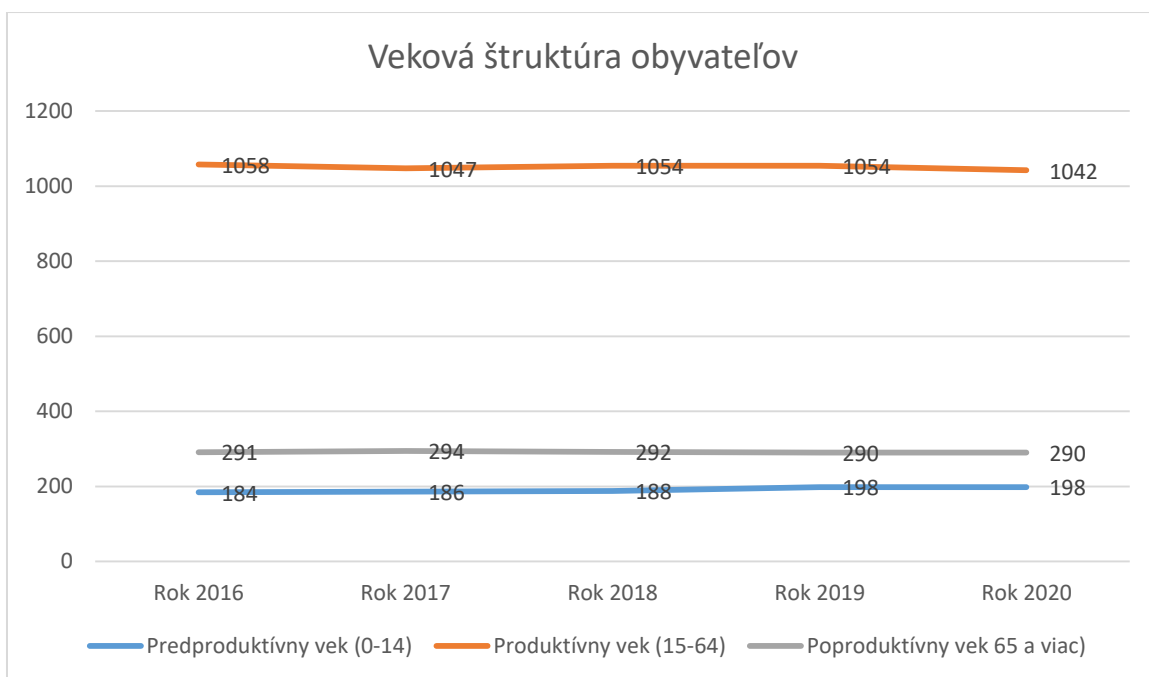
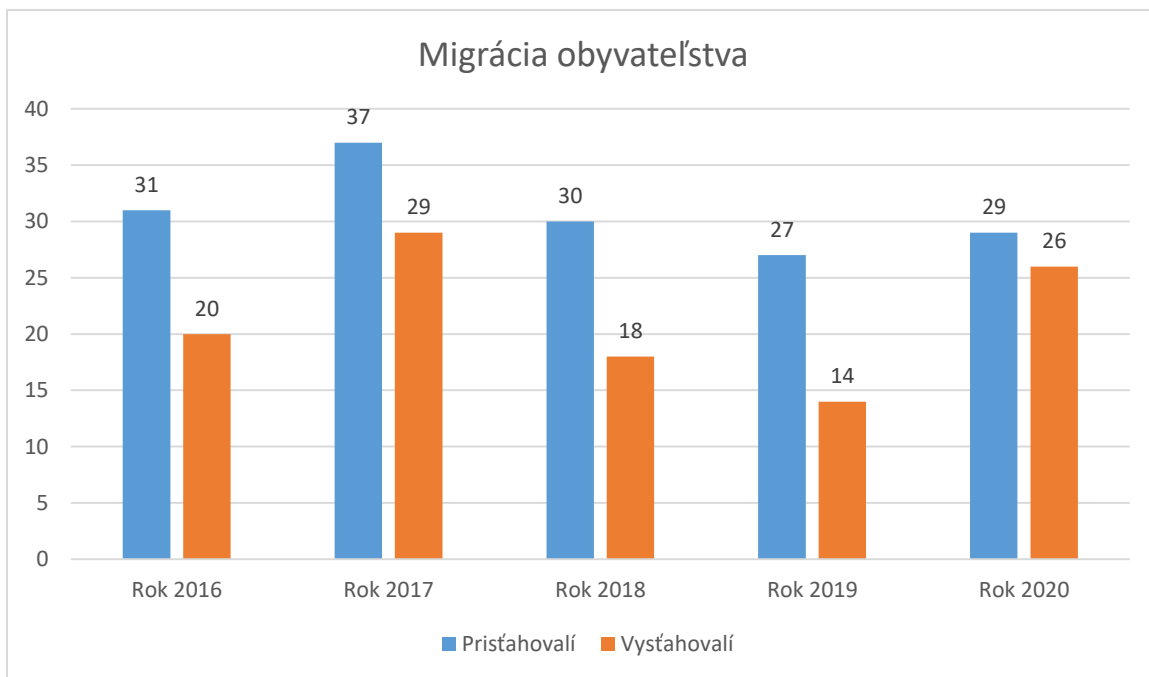
Obec Úľany nad Žitavou leží na poriečnom vale medzi riekami Nitra na ľavej strane a na pravej strane rieky Žitava. Je to starodávne sídlisko človeka. Archeologické výskumy dokumentovali obývanosť tejto lokality z doby mladšej doby kamennej. Našlo sa tu pohrebisko z tejto doby ako aj z mladšej doby železnej a z doby veľkomoravskej ríše. Celková výmera územia obce je 840ha. Krajina v okolí obce Úľany nad Žitavou má nižinný ráz. Intravilán obce leží v nadmorskej výške 126 m n.m., územie sa zaraďuje do klimaticky teplej oblasti, typu suchej až mierne suchej nížinnej klímy, s miernou inverziou teplôt. Chotár obce sa využíva prevažne na poľnohospodárske účely. Poloha obce je veľmi výhodná vzhľadom na to, že obec leží pri frekventovaných cestách. Úľany nad Žitavou je súčasťou okresu Nové Zámky a územne patrí do Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Vývoj počtu obyvateľov obce

Obec je zaradená do veľkostnej kategórie obce od 1000 do 1999 obyvateľov.

Index starnutia

Index starnutia vyrátame ako podiel poproduktívneho obyvateľstva (65 a viac) na predproduktívnom veku obyvateľstva (0-14) v prepočte na sto detí. Ak sa tento index rovná 100, demografia v obci sa vyvíja rovnomerne. Ak je index väčší ako 100, počet obyvateľov v poproduktívnom veku je vyšší ako obyvateľov v predproduktívnom veku, tak populácia v obci starne. Ak je koeficient menší ako 100, resp. čo najnižší znamená to, že počet obyvateľov v poproduktívnom veku je nižší ako v predproduktívnom, a teda populácia mladne.

$$I_s = \frac{P(65 \text{ a viac})}{P(0-14)} * 100$$

Obec Úľany nad Žitavou má zatiaľ veľmi nepriaznivú situáciu a index je vysoko nad 100 a za posledné roky pomaly narastal, len od roku 2018 je tam mierny pokles.

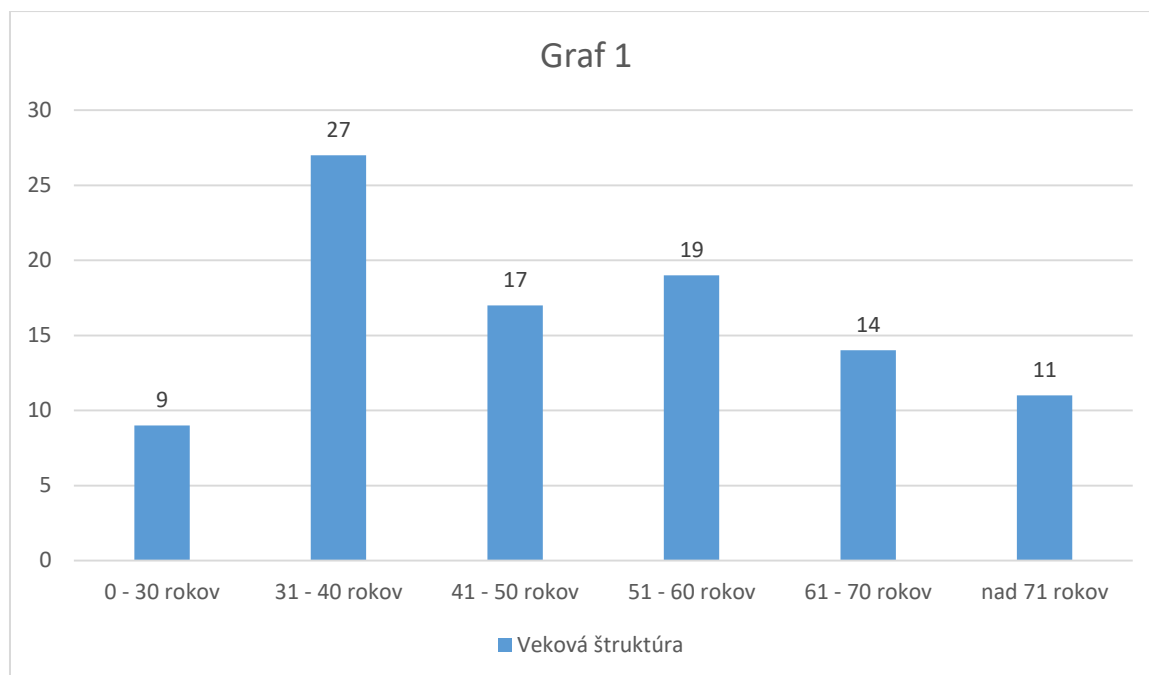
Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Index starnutia	158,15	158,06	155,32	146,46	146,46

Analýza potrieb obyvateľov obce Úľany nad Žitavou

S cieľom, čo najpresnejšie identifikovať potreby obyvateľov obce Úľany nad Žitavou, vypracoval obecný úrad dotazník obsahujúci otázky zamerané na poznanie obyvateľov obce. Dotazníky boli distribuované v papierovej forme a cez online formulár na webovej stránke obce. Celkom bolo vyplnených 97 dotazníkov.

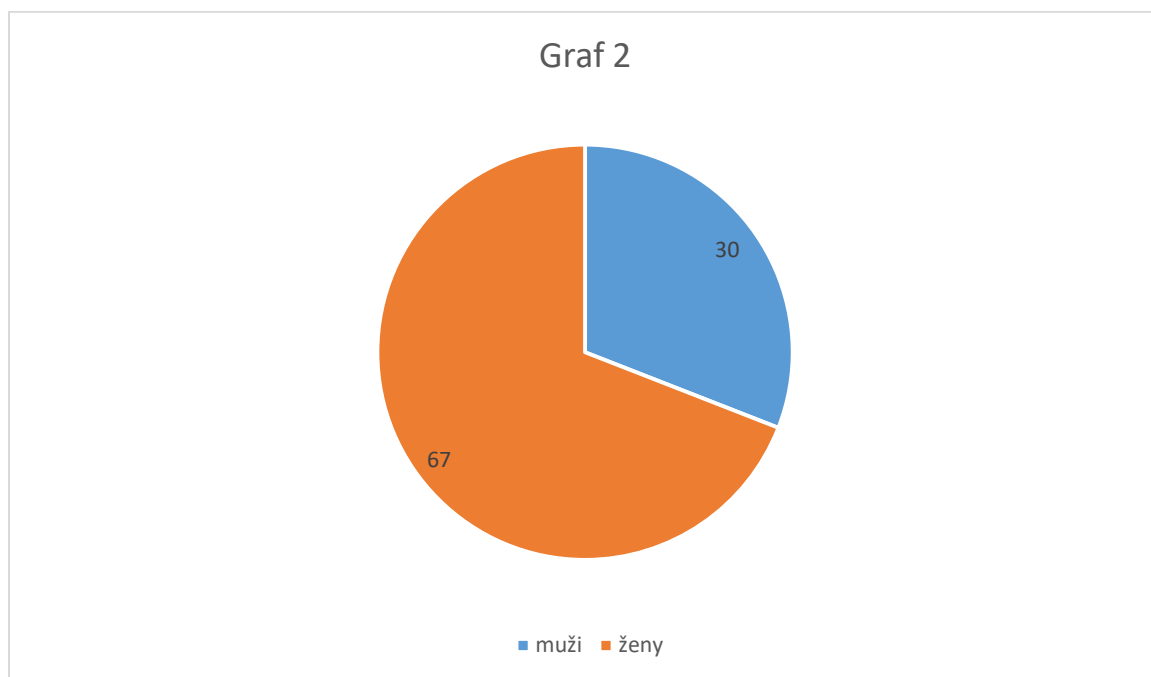
Dotazník obsahoval nasledované otázky:

1. Uveďte Váš vek:

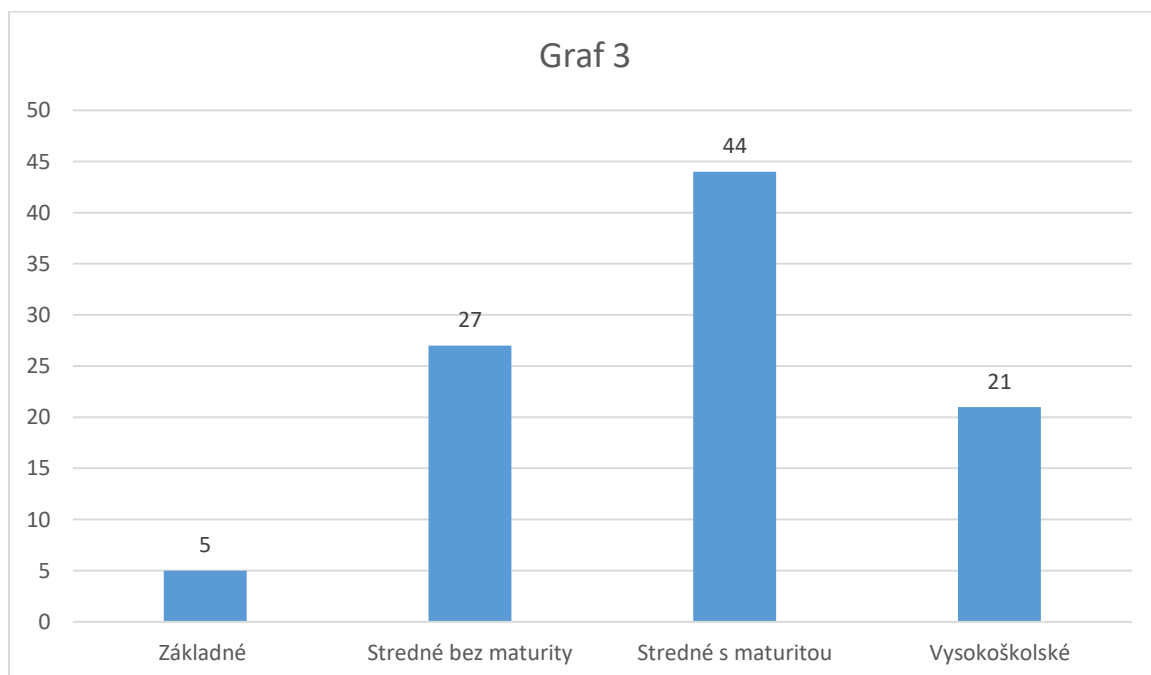
Najpočetnejšia veková skupina, ktorá odpovedala na otázky v dotazníku, bola veková skupina od 31 do 40 rokov.

2. Uved'te Vaše pohlavie:

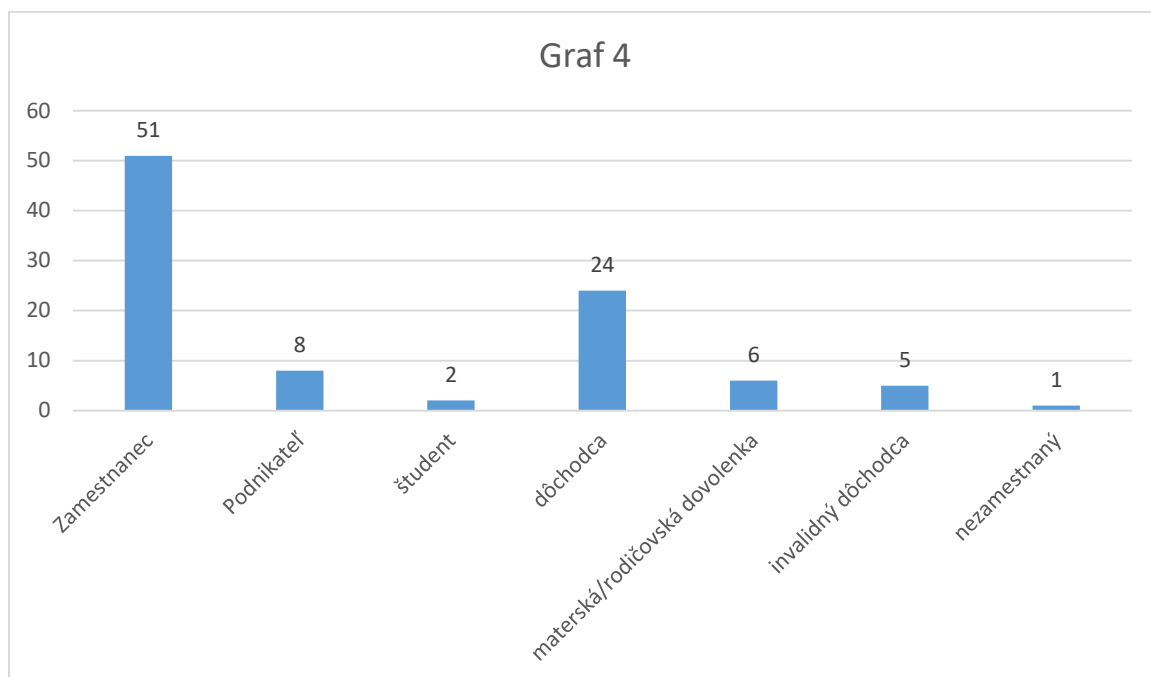
V účasti mužov a žien výrazne prevažujú ženy, a to v absolútnom vyjadrení 67 žien a 30 mužov.

3. Zakrúžkujte Vaše najvyššie ukončené vzdelanie:

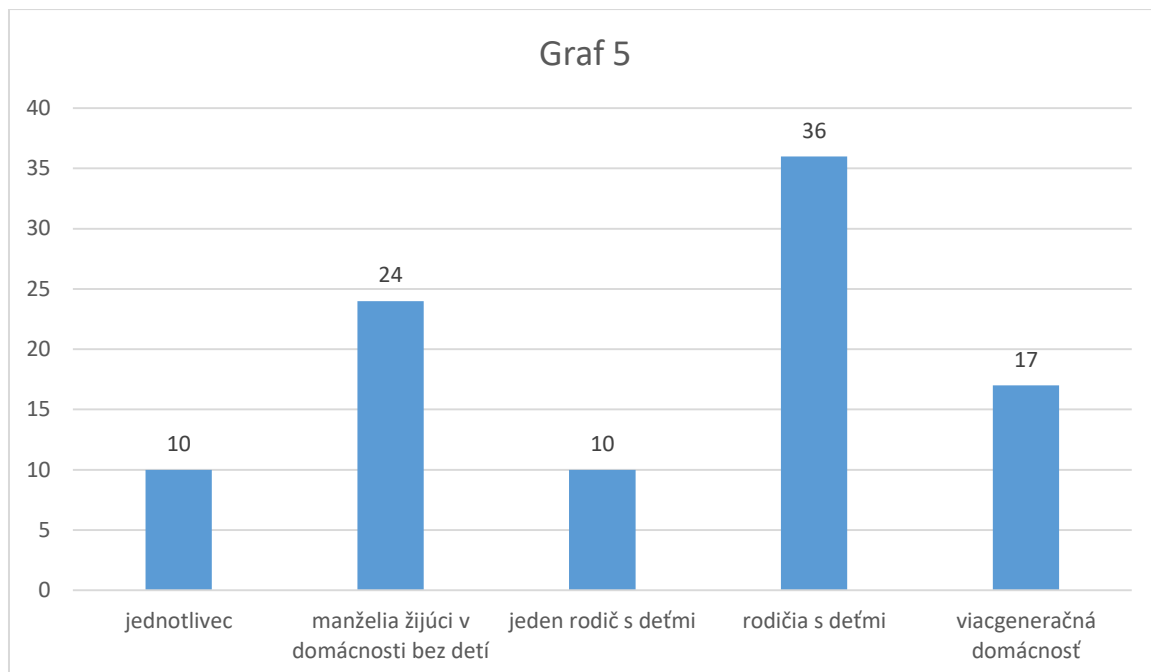
Vo vzdelanostnej úrovni respondentov prevládlo stredoškolské vzdelanie s maturitou.

4. Aké je vaše sociálne postavenie:

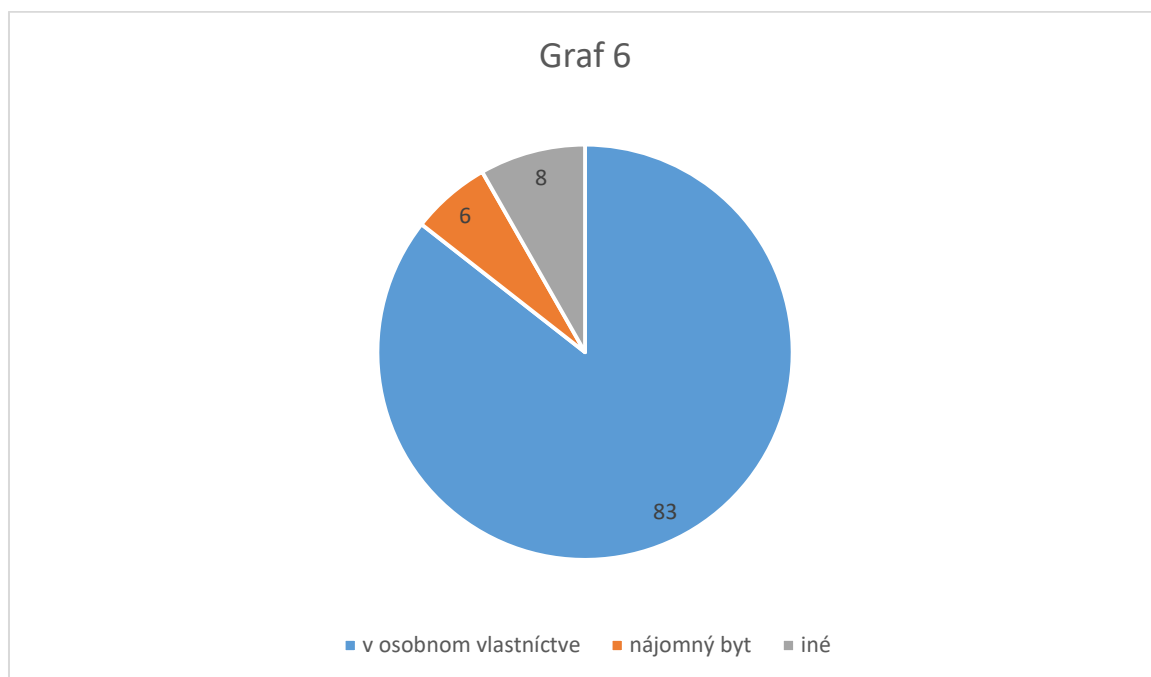
Najsilnejšie zastúpenie sociálneho postavenia mali obyvatelia so statusom zamestnanec.

5. Aké je zložené domácnosti, v ktorej žijete:

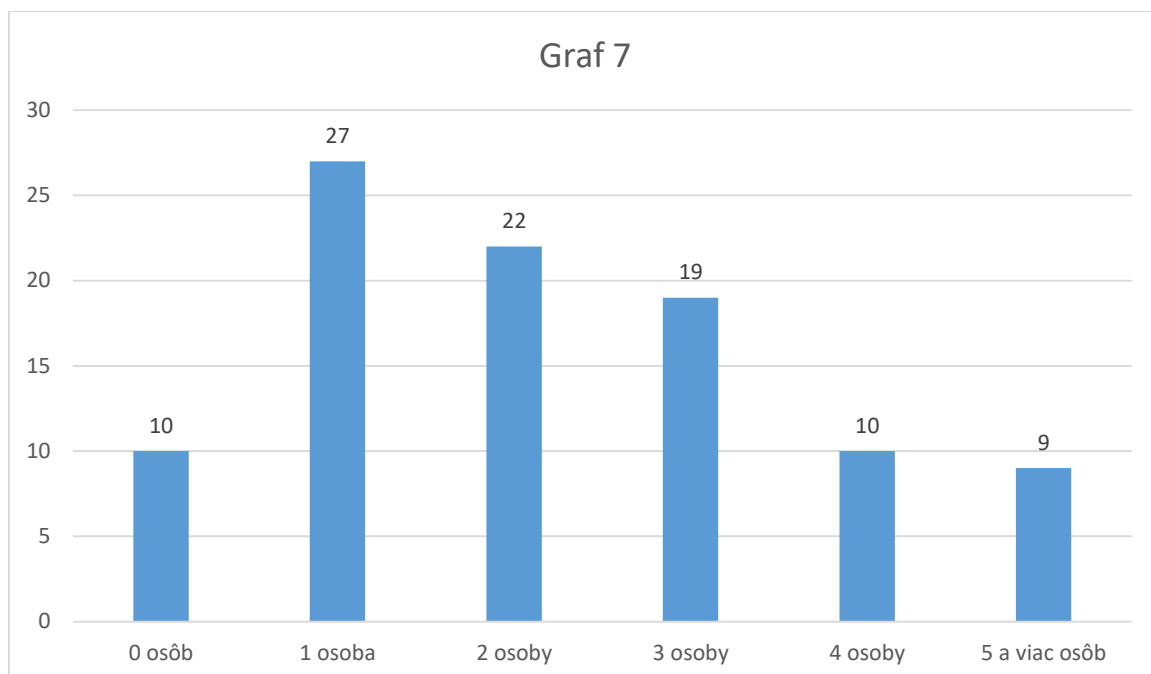
Rodičia s deťmi odpovedajúci na otázky tvorili najpočetnejšiu zložku, druhá najpočetnejšia zložka boli manželia žijúci v domácnosti bez detí.

6. Byt ale rodinný dom, v ktorom bývate je:

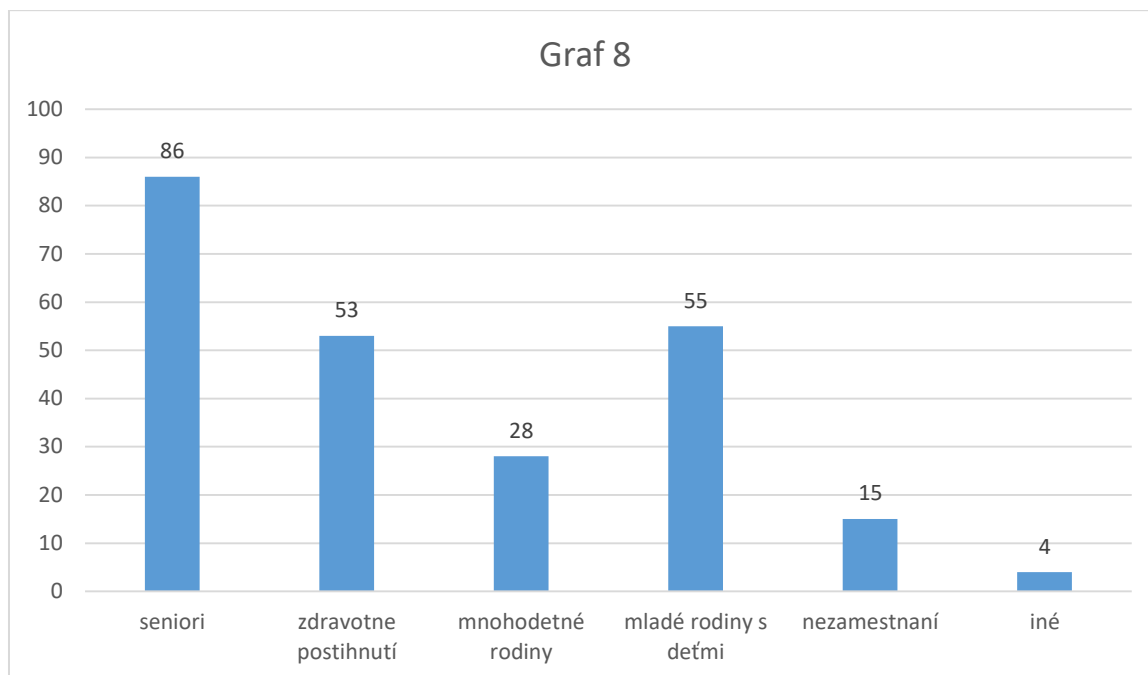
Najviac z opýtaných býva v nehnuteľnosti, ktorá je v ich osobnom vlastníctve.

7. Uvedte počet osôb, ktoré s Vami žijú v spoločnej domácnosti:

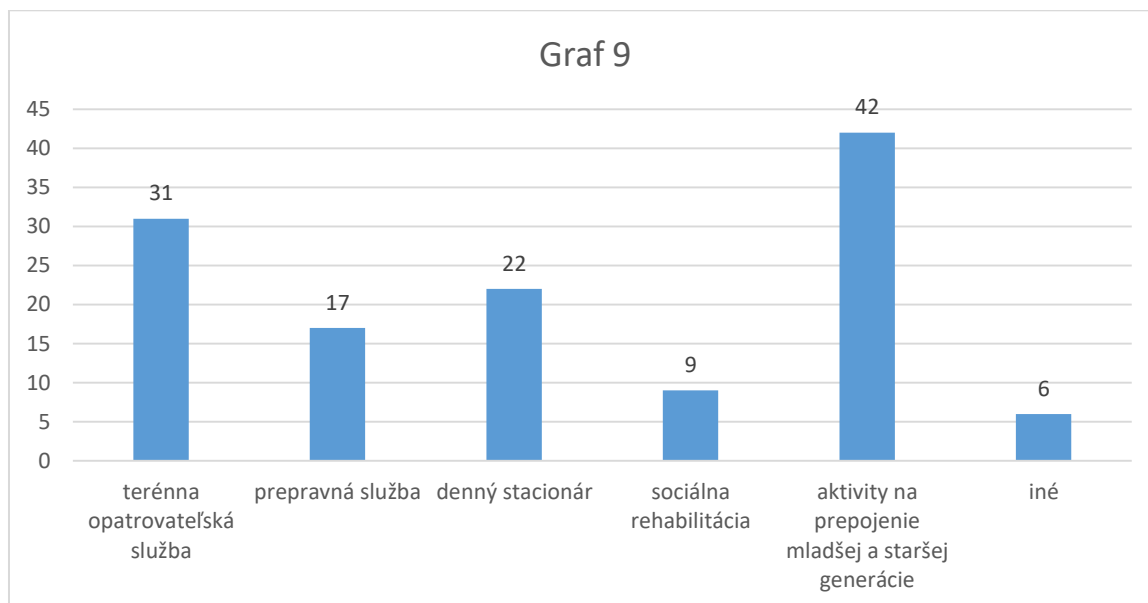
Najčastejšie respondenti označili, že žijú s jednou osobou v domácnosti.

8. Ktorým skupinám ľudí by podľa Vás mala naša obec venovať najviac pozornosti v sociálnej oblasti:

Za najohrozenejšie skupiny obyvatelia najčastejšie označovali seniorov, mladé rodiny s deťmi a zdravotne postihnutí. Ako iné označili sociálne slabšie rodiny, deti, mládež do 18 rokov a deti na základnej a strednej škole.

9. O aké sociálne služby máte záujem/uvítali by ste, aby v obci začali fungovať:

Najviac žiadané sú aktivity na prepojenie mladšej a staršej generácie, ďalej terénna opatrovateľská služba a denný stacionár. V možnosti iné uvádzali: malé opravy v domácnosti, detský klub pre mamičky s deťmi, vytvoriť miesto pre mladých ľudí, kde by sa mohli stretávať, zariadenie pre seniorov, upratovacie služby.

3 Ciele a priority rozvoja sociálnych služieb

Obec Úľany nad Žitavou sa snaží tieto ciele a priority naplňovať nasledovne:

1. Zvýšiť využívanie terénnej opatrovateľskej služby u občanov, ktorí chcú zotrvať v domácom prostredí a sú odkázaní na jej poskytovanie.
2. Organizovanie spoločných aktivít seniorov a mládeže – podpora medzigeneračnej solidarity.
3. Zlepšenie pracovných návykov – organizovanie menších obecných služieb a aktivačnej činnosti.
4. Podporovanie mladých rodín – príspevok pri narodení dieťaťa.
5. Podpora ťažko zdravotne postihnutých občanov – príspevok na zmiernenie vplyvu používania inkontinenčných pomôcok od III. stupňa inkontinencie.
6. Motivovať občanov k pohybovým aktivitám – vonkajšie workoutové fitness, detské a dopravné ihrisko, pumptracková dráha.
7. Obec ako osobitný príjemca dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa a plneniu školských povinností, ako aj prídavku na dieťa vykonáva dohľad v problémových rodinách pri odstraňovaní zanedbávania povinnej výchovy a výživy zo strany rodiča.
8. Z začať poskytovať sociálnu rehabilitáciu a zaregistrovať ju v registri poskytovateľov sociálnych služieb.
9. Z začať poskytovať základné sociálne poradenstvo a zaregistrovať ho v registri poskytovateľov sociálnych služieb.
10. Zvyšovať kvalitu sociálnych služieb, najmä v spolupráci s občanmi, ktorým sú sociálne služby poskytované.

Záver

Významnú úlohu v procese komunitného plánovania zohrávajú naši občania, od nich sa očakáva, že vyjadria svoje požiadavky vo sfére poskytovania sociálnych služieb. Tento plán sa bude priebežne monitorovať a zodpovedne posudzovať. Komunitný plán možno meniť. Obecné zastupiteľstvo minimálne 1x ročne prerokuje návrhy občanov .

Sociálna služba je činnosť poskytovaná ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii, podpora pri sociálnom začlenení a ochrane pred sociálnym vylúčením s cieľom umožniť im zapojenie do bežného života v spoločnosti.

Úľany nad Žitavou, október 2021

Dokument bol prerokovaný a schválený na Obecnom zastupiteľstve dňa 28.10.2021 uznesením č. 01/OZ/28102021

Ing. Rudolf Frýželka
starosta obce